

*Čudesni život
Lili Afrodite*

Beatris Kolin

Preveo Miroslav Bašić Palković

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2011.

Epigram
*Sve su prolazne stvari
samo privid – Gete*

Prva iskra

Berlin, reč koja odjekuje u vašim grudima poput zvona. Berlin, mesto koje je toliko bleštavo da se čini kao da je svuklo zvezde sa nebesa, pa ih nosi oko svoga vrata. Berlin, grad izgrađen na pesku koji su razvukli cirkusi i na izgredanim daskama, na kojima su se odigravale pozorišne predstave. Ovamo, ovamo, da vidite pokretne slike. Maks Skladanovski i brat mu Eugen, koji i dalje opcrtavaju oči crnom šminkom, više iz navike nego iz neke potrebe, predstavljaju publici svoja elektromehanička čuda. Biće to sigurno spektakl godine, vrhunac 1895.

Svetla se polagano gase i vazduh se ispunjava kiselkastim mirisom ugrijanog celuloida i plavičastim dimom stotinak upaljenih cigareta. Na belom platnu najednom se pojavi plavokosa devojka. Nasmejala se, pa zategnuti pamuk lagano zadrhta, čini se kao da nešto priča, ali joj se glas ne čuje, sve dok se, sasvim nenadano, neko crno polje ne pojavi na mestu njenoga srca i ona u nekoliko sekundi nestade u toj rupi koja guta celo platno.

Publika je sva u čudu, a neko se dete umalo nije zagrcnulo ulaznicom koju je žvakalo u ustima. Jedan par u prvom redu počinje da tvrdi kako je sve to samo trik sproveden pomoću ogledala. Neka žena sa crvenim šeširom baca pogled iza platna, ali ne pronalazi nikoga iza njega. A sve to vreme, potočići crne indijske šminke slivaju se niz Eugenovo prebledelo lice, jer je konačno shvatio da više nikada neće videti onu devojku koju je ostavio u Libenauu.

Lili Neli Afrodita rođena je u završnim trenucima poslednjeg sata devetnaestog veka. Obavili su je tamnoplavim, ručno tkanim platnom, prošaranim nitima od pravoga zlata, umesto

uobičajenom belom krpom, pa je svi oko postelje, zajedno sa gazdaricom i majčinim ljubavnikom iz Bavarske, proglasiše savršenom bebom. Nažalost, plava boja, iako predivne nijanse, nije bila postojana, pa je tkanina umrljala naboranu i klizavu kožu novorođenčeta.

„Sva je plava“, guknu njena majka, „baš neobično.“

Njen ljubavnik iz Bavarske zapali tompus, te baci pogled na svoj sat.

„Srećna ti Nova godina“, reče joj punih usta dima.

Dok su unaokolo počeli zapraštalati zapašaći šampanjca, a neznanici krenuli da se ljube, i kada je ljubavnik iz Bavarske počeo da peva, a novopečena majka da nanosi francusku kolonjsku vodu na sebe, babica, koja se skoro već spakovala, najednom zgrabi bebu iz kolevke u kojoj je spokojno spavala, pa poče da je silno lupa po stražnjici. Beba ne samo da je bila plava, već svi odmah primetiše da je izgleda bila i beživotna.

U tom sićušnom deliću večnosti dok su zvona zvonila, dok je naokolo zveckalo milion čaša, dok je babica tresla i udarala bebu psujući, i kada svima na oči, do nedavno ispunjene radošću, navreše suze, činilo se da je novorođenče bilo potpuno mrtvo. Ali baš tada, kada je iz sekunde u sekundu nada kopnila, i kada je babica dlanom pljesnula po njenoj ledenoj guzi svom snagom poslednji, očajnički put, beba se trgnu dva puta i zabrekta. Vazduh joj sunu u ta nova mala pluća, u naletu hladne struje uz dašak duvanskog dima, i njene se oči naglo otvoriše zagledavši se pravo u brojčanik sata. Dvanaest je prošlo za jedan minut. Još jednom je punim ustima udahnula vazduh, te piskavo vrisnu. Koža joj je i dalje bila plava, ali više niko nije mogao da sumnja da je bila potpuno živa.

Iako je zvaničan datum njenoga rođenja bio trideset i prvi decembar 1899, Lili Neli Afrodita je svoj prvi dah vazduha uzela u dvadesetom veku. Ispalo je kao da je čvrsto rešila da sačeka, reče babica kako bi utešila majku. I tako svi odmah zapaziše njenu samovolju. A kada u nastupajućim mesecima bude vrištala i plakala, i kada niko ne bude u stanju da je smiri šta god da činili, njena će majka kriviti tu noć, tu babicu i to ručno tkano platno, i to što je bila tako glupavo sentimentalna, pa ju je primila od svog mucavog ljubavnika iz Bavarske, koji je na kraju priznao da ju je dobio od neke bivše ljubavnice koja je onomad putovala u Carigrad, pa je celu jednu godinu provela zarobljena u sultanovom haremu, pre nego što je uspela da umakne samo sa haljinom koju je nosila na sebi i koferom punim skupocene tkanine.

Kasnije – mnogo, mnogo kasnije – kada su njeni roditelji konačno zaspali, novorođenče je ležalo budno, zureći u noć osvetljenu narandžastim natrijumskim sijalicama. U čitavim krugovima oko Potsdamer placa i duž krivudavog toka reke Špreje, na stotine

hiljada električnih sijalica sijalo je u nizu. Iako je u različitim vremenima poprimao sasvim drugačije oblike, Berlin je u datom trenu bio grad koji nije bio planski izgrađen već više nasumično naheren oko palanačke prestonice Pruske. Bio je to velegrad oko koga su se pušili dimnjaci i brujale fabrike, po kom su zujale telefonske žice, a sveže postavljene pruge podzemne železnice škripale od uzbuđenja pred svakim novim vozom koji bi prošao preko njih. Te 1900. Berlin je bio mesto u koje su hrlili milioni radnika kako bi živeli u krcatim stambenim zgradama u novosagrađenim predgrađima i putovali na posao tramvajem. Bio je to grad u kojem su pisci i umetnici iznajmljivali sobe u potkrovljima doterujući svoju liniju izgladnjivanjem. Bio je to grad bez uspomena, bez tradicije. Sloboda se u Berlinu stapala sa nehajnom ravnodušnošću i nikoga nije bilo briga šta će se dalje dešavati.

Mesto začeca Lili Neli Afrodite bio je jedan *vanderkino*, podignut na Tirtgartenu, tokom prikazivanja filma *Escamotage d'une dame au théâtre Robert Houdini* Žorža Melijea. Opčinjeni mirisom platna i pohotnim pucketanjem tog radikalno novog izuma, njeni roditelji su gledali kako od glumice Žane de Alsi od punokrvne žene nastaje kostur čak pet puta, pre nego što su pod njegovim dugačkim kaputom overili svoje kratko poznanstvo u tami zadnjeg reda.

Ljubavnik iz Bavorske je tvrdio za sebe da je bio špekulant koji namerava da svoje bogatstvo uveća po nemačkim gradovima. Njega u suštini bioskopi nisu mnogo zanimali, a toga se dana prosto sakrio pod šatru kako bi umakao nekoj ženi sa kojom je nekoliko godina pre toga bio u vezi.

Ali sudbina je, ako u nju verujete, smestila tog južnjaka u sedište pokraj lepe mlade glumice. A kada je kiša počela da dobuje po razapetom platnu, te je ona mlada Francuskinja počela iznova i iznova nekuda da nestaje, činilo im se da je smrt najednom bila mnogo bliža nego što su njih dvoje mislili, pa u tom trenu, u tom magnovenju, nisu imali šta da izgube sem malo vremena.

Sve je to naravno bio samo privid, stvoren Melijeovom kamerom pomoću zamrznutih kadrova. Kada je ustanovljena trudnoća, bilo je već prekasno da je prekinu. Iako je prvobitno nago-vestio nešto sasvim drugačije, ženskarošu iz Bavorske nije bilo na umu da izigrava odgovornog oca svom vanbračnom potomstvu. A ni glumica isto tako nije bila spremna da bude bilo čija majka.

Bebin prvi dom bio je jedan skućeni stan, dve ulice južno od Kurfurštendama. Njena majka, spisateljica, glumica i povremeni član vodviljske skupine u minhenskom kabareu *Jedanaest dželata*, retko kada je bila kod kuće pre ponoći, isto kao što je retko kada bila budna pre ručka. Kada su njih dve bile zajedno, majka bi je prosto gušila poljupcima, ali nije imala mnogo strpljenja

da igraju žmurke ili jurke. Ona je jednom pokušavala da zapiše neko književno delo koje joj se motalo po glavi već godinama, ali joj se kćerka sve vreme pentrala u krilo glasno plačući za mlekom. Tu se prolilo nešto mastila, rukopis se više nije mogao pročitati, a pri tom su i njihove bele haljine bile skroz uništene. I tako je ona, u znak žaljenja za svojim upropašćenim delom, suočena sa umrljanim komadima odeće, rešila da ih sve ofarba i da svoju bebu obuče u crno. „Tako nam je žao“, mrmljali bi ljudi prolazeći pokraj nje na ulici, misleći da je beba bila žrtva neke grozne tragedije ili nešto tome slično. „I meni je“, uzvratila bi im njena majka krajičkom usana namackanih grimiznom bojom.

A što se tiče njenoga oca, njegov, navodno špekulantski, posao oduzimao mu je celu radnju nedelju i skoro sve vikenda pride. I tako su Bebicu, kako su je neko vreme oslovljavali, vodali na pozorišne audicije, ostavljajući je da leži u foteljama u parteru. Ona je veoma brzo usavršila strašno piskavo kreštanje, koje niko, sem njene majke, nije mogao podneti više od jedne minute. Na kraju su sredili da Bebicu čuva njihova gazdarica ili, kada ona ne bi bila dostupna, neki student filozofije sa trećeg sprata. Gazdarica je imala iskustva sa malom decom i napretek, pa je imala običaj da je gurne u korpu za veš sa visokim ivicama iz koje Bebica nije mogla da joj umakne. Tako se jednom desilo da je umorna od vrištanja zaspala, pa su je slučajno pokrili prljavim čaršavima i odneli sve do perionice. Tamo samo što je nisu ubacili u kotao vrele vode u kojoj se penio štirak, kada je neko opazio njeno prigušeno, ali nežno hrkanje.

Sa druge strane, student je imao premalo iskustva, te je mnoge sate provodio trabunjajući o klopkama koje im prete od humanizma i njišući svoj srebrni sat na lancu ispred nje dovoljno daleko da ne može da ga uhvati, sve dok skroz naljoskan šnapsom, koji je pio radi bolje koncentracije, ne bi zaspao ostavivši je da puzi unakolo po njegovom prljavom podu gde bi ona jela mrvice, pikavce i otpale perlice sa haljina njegovih bivših devojaka koje nikada nije počistio. Bilo je pravo čudo što je ona sve to preživela.

Ali njena majka nije. Ljubavnik iz Bavarske ju je upućao kada se jednom neočekivano vratio zatekavši je u krevetu sa studentom filozofije. Student filozofije je, citirajući Kjerkegora, šćepao oružje i uzvratio mu paljbu upućavši ga. Bebica je prespavala celu tu scenu. Tada je imala godinu i po dana.

Neko iz njene vodviljske skupine znao je nekoga ko je znao nekoga ko je znao nekog trećeg kome je dete baš u to vreme bilo ubijeno u nesreći sa kolicima za bebe. Ta beba bila je istog pola, istog uzrasta, iste veličine – sve je redom bilo isto kao kod nje, po pričama ljudi, osim boje kose, koja na njoj beše tamna umesto da bude plava. I tako su to dete, još uvek odeveno u crno, koje je

sada bilo i svrsishodno imajući na umu sklop okolnosti, poslali u predgrađa da odrasta u odeći te mrtve devojčice promenivši joj ime u Dora.

Njen novi otac je radio kao poslovođa u nekoj fabrici, pa je čekao sve do svoje četrdeset i treće da obezbedi prigodan dom svojoj ženi, pre nego što joj je dopustio da zatrudni. Ali i to samo jednom, tačno joj je naglasio u to doba, da je ne izlažu riziku. Kuća im je bila skromno opremljena, uz samo pokoji ukrasni predmet donesen iz njihovog prethodnog, siromašnijeg života, a i oni su stajali jedan uz drugi na stalku iznad ognjišta. Ulazak u tu kuću delovao je poput oblačenja nekoliko brojeva većeg kaputa.

Dorina nova odaja imala je kolevku, ormar i jedan maleni izlizani ćilim. Uprkos gotovo opipljivom osećaju tuge u njoj, ta soba je uvek bila besprekorno čista. Njena nova majka svakoga se dana hvatala u koštac sa prašinom i masnom crnom prljavštinom koju je u vazduh izbacivala fabrika njenoga muža i koja je padala svuda unaokolo poput kiše od čvrste materije. Svakoga jutra, nakon što bi temeljno izribala podove vrelom vodom, bila bi vidno zadovoljna kada nova bleštava spravica za usisavanje tepiha koju joj je muž kupio za rođendan ne bi više pokupila nijedno zrno prljavštine.

Njen život kao Dore, nije bio loš, jedino beše pomalo dosadan. Ništa se nije menjalo sem hrane koju su jeli za večerom, a i tada se isto smenjivalo svake nedelje. Kada bi ponovo došao petak i kada bi njena nova majka spustila tanjir izgnječenog belog ribljeg mesa i kupusa pred nju, Dora ne bi ni na sekundu oklevala već bi sve to gurnula pravo na njen besprekorno očišćen pod.

Ne da njeni novi roditelji nisu bili dobri prema njoj: davali su joj sve stvari potrebne za život koje su mogli da joj pruže, osim jedne jedine. Još kada se učila prvim koracima kao malo detence, Lili Neli Afrodita bila je svesna da tu nešto nije bilo kako treba. Zbog čega je njena takozvana majka jecala kada bi češljala njenu dugačku tamnu kosicu? I zašto su je posmatrali čkiljeći očima kao da pokušavaju da vide nekoga ili nešto drugo u njenoj odeći? Instinktivno je znala da joj ti ljudi nisu pripadali, kao što ni ona nije pripadala njima.

I zato nije bilo iznenađujuće što je u svoju mučnu drugu godinu ušla ranije nego što je trebalo i što tim mukama nikada nije bilo kraja. Odbijala je da je obuku, odbijala je da pojede večeru, da je okupaju, da je skinu, da izađe iz korita – zapravo, odbijala je sve što bi zatražili od nje. Ostavljala bi crne garave otiske prstiju na besprekorno belim zidovima, i pri tom je obožavala da trči unaokolo gola kada god bi neki posetioći došli na čaj. Vodili su je kod lekara, koji im je preporučio da budu čvršće ruke i da joj

nabave tvrdi krevet. Kada su mu rekli da je sve to samo još više pogoršalo stvari, sažaljivo je pogledao nove roditelje uz vidnu dozu prezira. Doru nisu mogli poslati tamo odakle je došla. Ili možda i jesu?

Njen novi otac je ispisao ček na svotu koja je iznosila deset odsto od njegove zarade u narednih pet godina, pa je konačno dopustio sebi i svojoj supruzi da tuguju za svojom milom malom i pokojnom Dorom Prvom. Dom za siročad Svetoga Franje Ksaverskog složio se da krajem nedelje prihvate Doru Drugu. Lili Neli Afrodita, po imenu koje joj je pisalo u matičnoj knjizi rođenih, stajala je na glavnom stepeništu sa koferčetom pred nogama, u kojem nije bilo ničega sem njenih ličnih dokumenata u jednoj staroj kartonskoj fascikli. Njeni novi, sada već bivši roditelji već su otišli odatle jer je ona na tome insistirala. U ruci je stezala poklon za koji je, u jednom od retkih naleta dobrote, obećala da će ga otvoriti kada uđe unutra. Bio je od ljudi iz vodvilja njene majke, koji su zbog njene nesrećne sudbine i izvesnog osećaja odgovornosti – mada nedovoljno velike odgovornosti da bi je sami kod sebe primili – svi redom dali pomalo i kupili joj lutkicu sa vragolastim osmehom.

Sneg je lagano padao po toj ogaravljenoj zgradi. Čitava se njena organizacija zasnivala na veoma skromnom osoblju koje je činila jedna jedina postarija časna sestra, koja je pri tom padala s nogu od posla. Neka sedmogodišnjakinja je pokušala da zapali zavese u direktorovoj kancelariji. Neki desetogodišnjak je pronašao vratanca prema krovu te je krenuo da ohrabruje što je više druge dece mogao da pođu za njim uz merdevine. Ukratko rečeno - opšti haos.

Nakon što joj se učinilo da je prošlo već nekoliko sati, sirota devojčica je prestala da svojim prstićem pritiska veliko mesingano zvono na ulazu. Potom je usledilo neko fijukanje, pa se začu glasni prasak negde u blizini. Okrenula se podigavši pogled. Na nebu iznad sirotišta neka jarka eksplozija je osvetlila sneg koji je i dalje padao. Ona to nije znala, pošto joj niko nije ni rekao, ali to dete je stiglo u dom Svetoga Franje Ksaverskog na svoj četvrti rođendan, trideset i prvog decembra 1903. Ulazna vrata se napokon otvoriše.

„Šta sad tu tako stojiš, ulazi unutra“, reče joj časna sestra pod prljavom pamučnom keceljom. „Hoćeš da naučiš smrt na leđa?“

Lili Neli Afrodita je zastala na tren, pre nego što će proći kroz glavni ulaz pravo u zamračeno predvorje sirotišta. Zar se i smrt može naučiti poput prehlade? U tim detinjim godinama mrtvaci su za nju i dalje bili sasvim živi. Dašak francuskog miomirisa ili dim havanskog tompusa pokrenuli bi joj vrlo živopisna sećanja kakva malena dečica ne bi trebalo da imaju: na nečiju šaku sa

dugim prstima, na dodir sveže obrijane brade, na nečiji poljubac na vrhu njene glave. A negde duboko u njoj, ležalo je neko uvreženo podsvesno ubeđenje da je jednostavno bila sklonjena i gurnuta u stranu, ostavljena na lageru kako bi je neki odgovarajući ljudi pokupili u nekom budućem trenutku. Jedna pahuljica joj je sletela na donju usnu, ali se odmah istopila. Dva puta je šmrknula osetivši kupus i dezinfekciona sredstva. Časna sestra je podigla njen koferčić, pa ju je uvela unutra nestrpljivo mašući rukom. Lili Neli Afrodita je snebivljivo prešla preko praga. Ulazna vrata se zalupiše iza nje, sa otegnutim, potmulim treskom.

Snop svetlosti

Upoznajte Oskara Mestera, prvog kralja filmske scene u Nemačkoj. On možda i jeste već izgubio kosu i brkovi mu možda izgledaju kao dva crna puža golaća, ali su mu oči ispunjene energijom koja nalikuje onoj električnoj. Govoriće vam o svojim izumima bez okolišanja, o projektoru, svojoj kameri, uređajima za obradu i proizvodnju filmova, pa će vam reći: „I ja pravim pokretne slike.“

Sedišta u Mesterovim novim bioskopima su jeftina, ispunjena dokonima i besposličarima, prodavačicama i fizičkim radnicima, svodnicima i seljacima, a u poslednjem redu, u kojem je toliko mračno da jedva možete videti i sopstvenu ruku a kamoli bilo čiju drugu, videćete i zaljubljene parove. A na ekranu? Na sve strane divno podbočeni gležnjevi, ruke i noge i kojekakve dinamične radnje: „Lidija nije bila prigodno obučena za iznenadne posetioce“, „Klara zaboravlja da spusti zavesu“...

Svi misle da su Mesterovi bioskopi hramovi greha i da su večito na rđavom glasu. A za sada zaista i jesu u pravu. Ali nema ničeg boljeg od sedenja u tami, dok gledate svet kako u svim svojim nijansama titra na monohromatskom ekranu zahvaljujući ovom veličanstvenom izumu, aparatu za nizanje slika. Živ nam još dugo bio kralj Mester. I živi još dugo bili njegovi čuveni, slavni, veličanstveni ekrani.

Postoji samo jedna jedina fotografija Lili Neli Afrodite, iliti Malecne Lil, kako su je tada svi znali, iz detinjstva. Treća s desna u drugom redu od napred, obučena u sivu haljinicu, sa crnom kosom upletenom i prebačenom preko desnog ramena. Dok su lica mnoge od te dece koja su stajala oko nje ostala nejasna, jer su se zamrljala zbog vrpoljenja pred fotoaparatom, Malecna Lil stoji potpuno mirno i gleda pravo u objektiv kao da je fotograf u tom trenu doviknuo njeno ime. Njene ogromne okice deluju prozirno

čiste, a usta su joj čvrsto stegnuta. Levom rukom čvrsto stiska džepčić na haljini kao da želi da sakrije njegov sadržaj. Unutra je zapravo neki crknuti miš kojeg je uzaludno pokušavala da oživi. Tačno se može videti, ako bolje pogledate, da su joj kolena sva pomodrela od silnih molitvi.

Otpozadi, na sredini svih šest redova sa po dvadesetoro dece u svakom od njih, stoji sestra Augusta. Njen lik je proziran poput duha, što je posledica činjenice da se priključila ili isključila iz te skupine između ona dva momenta kada je fotograf pritisnuo svoje dugme i dvadeset sekundi kasnije kada se spustio zatvarač na aparatu. Kroz njene grudi jasno se mogu videti otvorena vrata njene kancelarije. Cela slika je ispunjena bledom zamagljenom svetlošću kakva dolikuje uspomenama iz detinjstva. Datum, ispisan izduženim rukopisom izbledelim smeđim mastilom na poleđini slike, otkriva da je to bio dvanaesti februar 1906.

„Ova je za bacanje“, viknu fotograf. „Imamo li vremena za još jednu?“

Ali, nije ga bilo. Začulo se zvono i deca se raštrkaše po stepeništu, po hodnicima i ulazima sve dok na kraju nije ostao više niko sem jednog deteta.

„Sestra mi je rekla da vas ispratim“, reče Malecna Lil fotografu.

Dopustio je devojčici da pogleda njegova sočiva, dok je on pakovao svoj fotoaparat. Podigla je riblje oko*, pa se zagledala kroz njega prema zasvođenom staklenom plafonu.

„Pazi da ga ne ispustiš“, reče joj.

Čitav svet se pojavio pred njom pod kosim uglom. Svetlost zlatne boje je u širokim snopovima padala sa kupole, oblivajući tamu predvorja raskošnom pozlatom. Mada je znala da je u stvarnosti sve drugačije, njoj se sve to učinilo kao ona vrsta mesta na kakvom bi se anđeli i arhanđeli, pa možda čak i devica Marija sa svojim voljenim zamotuljkom, mogli pojaviti.

Fotograf, mladić od sedamnaest leta koji je tek nedavno otpočeo sa tim poslom, pa je ponudio sirotištu da ih slika besplatno kako bi ih ubacio u svoj portfelj, ispružio je ruku čekajući da mu ga vrati nazad.

„Sve izgleda sasvim drugačije“, reče mu ona.

Bacio je pogled po glavnom predvorju. Stakleni plafon bio je zamućen od prljavštine, zidovi su bili ofarbani u tamnu, sjajnu zelenu boju, a mermerni pod jednolično prošaran sivkastim ostacima industrijskog dezinfekcionog sredstva. Pomislio je kako gore od toga ni ne bi moglo da izgleda.

„Možeš da ga zadržiš ako želiš“, reče joj. „Kako se zoveš?“

„Malecna Lil“, odgovorila mu je. „Hoćeš da ti pokažem moj krevetac?“

* Posebna vrsta iskošenog sočiva koje se koristi za snimanje veoma širokih kadrova.

Primitivši da okleva, odmah je nastavila dalje: „Možemo slobodno. Svi su otišli na misu. Ja ne moram, jer sam već bila jutros. A ionako nam je usput.“

Malecna Lil je pvela fotografa kroz sirotište. Svuda je bilo toliko hodnika i stepeništa, koji se uopšte nisu razlikovali onako slabo osvetljeni i jednostavni, da je fotograf ubrzo posumnjao da ga ona u stvari vodi ukруг, što zapravo i jeste radila. Mnogo godina kasnije prisetiće se doma Svetoga Franje Ksaverskog, kada se u Verdenu bude izgubio u čitavom lavirintu rovova, pa bude skretao levo i desno, pa opet levo i desno, kao da ga vodi neka mala devojčica u sivoj haljinici. On tada neće čuti granatu koju je neki zidarski šegrt iz Aberdina ispalio na nekih pola kilometra odatle, pa će mu poslednji prizor koji mu je prošao kroz glavu biti sećanje na popodnevno sunce koje u snopovima pada na dvadesetak istovetnih dečjih krevetaca.

„Čik pogodi koji je moj“, reče mu Malecna Lil.

Nije mogao. Jer svi su redom bili potpuno isti.

Nakon što ga je odvela do glavnog ulaza i nakon što se fotograf popeo na svoju biciklu i odvezao se niz put, Malecna Lil je izvukla crknutog miša iz svog džepa, pa ga je bacila u slivnik. A potom je izvadila napolje fotografovo sočivo, pa ga je onako teškog ispružila na dlanu.

Trebalo joj je neko vreme da bi joj uverenost, da će se njeni roditelji pojaviti i odvesti je odatle, izbledela u glavi. A onu lutkicu sa vragolastim osmehom ukrade joj, još istoga dana kada je stigla tamo, neka osmogodišnjakinja sa zečjom usnom. Posle nekoliko sati neutešnog plača, zgrabila je malenog mrkog vunenog medu od neke šestogodišnje devojčice koju su isto tako upravo bili primili nakon što su joj oba roditelja preminula od difterije. Bez očiju i ušiju, sa jednom klimavom nogom, taj meda beše jedina igračka koju je to ucveljeno detence moglo da ponese sa sobom. Privivši zamenu za svoju lutkicu uz grudi, konačno spremna da zaspe, Malecna Lil je, udišući klice na koje je iz nekog razloga prava vlasnica mede bila imuna, i sama podlegla difteriji od koje je zamalo i umrla.

Meda je završio u vatri, a lutkicu je zakopala njena kradljivica sa zečjom usnom sa planom da je kasnije iskopa. Malecna Lil nikada više nije videla onu šestogodišnju devojčicu: nju je usvojio neki daleki rođak iz Hamburga koji joj je odmah podario potpuno novog medu kojeg je toga jutra pazario u *Hercogovoj* robnoj kući. Ali je zato dete broj 198, kako su je označili po dolasku, provelo šest nedelja u izolaciji u ambulanti njihovog sirotišta. Bilo je i trenutaka kada su tvrdili da neće preživeti noć. Poslednju molitvu su joj iščitavali čak tri puta. No, ipak, desilo se nešto što je lekar mogao

zavesti jedino kao izuzetak od pravila, i dete broj 198 se oporavilo uprkos slabim izgledima sa kojima je bilo suočeno. Prilikom oporavka insistirala je da joj svakoga dana daju limunadu. Kada je doneta odluka da bi ponovo mogla da pređe na vodu sa česme, ona je ponovo pala u kritično stanje, primoravši lekara da joj po njenom zahtevu ponovo prepíše njeno omiljeno piće.

Jedino čega će se kasnije sećati od te svoje bolesti behu izvrnuti oblaci koji su tutnjali po vedrom plavom nebu, miris vlažnih pamučnih čaršava, opori ukus limuna i slatkasti dah u ustima zbog mučnine. Međutim, ona je baš tamo počela da sumnja da se na kraju krajeva utvare njenih roditelja možda nikada neće u potpunosti obistinuti pred njom. Jer ako nije tako, zašto onda nisu došli kada je plakala za njima? Gde se dadoše oni poljupci što mirišu na cigare i namirisane ruke dugih prstiju kada joj behu najpotrebnije?

„Šta je to siročće?“, priupitala je sestricu jednoga dana.

Sestrica, koja je imala šestoro svoje dece i bila nepopravljivo neosetljiva, odmah joj je sve objasnila.

„Jesam li i ja siročće?“, upitala ju je.

Sestrica se napravila da nije čula njeno pitanje. To joj je bio dovoljan odgovor.

Kada joj je ponovo bilo sasvim dobro, Malecnu Lil, kako ju je sestra nazvala, odvedoše nazad u spavaonicu, pa joj dadoše krevetac na samom kraju sobe nasuprot kupatila.

„Tvojim drugovima će biti drago kada im se vratiš“, reče joj sestra gladeći je po glavi.

Samo joj se nasmešila nadajući se da će tako i biti. Ali, Malecna Lil nije imala drugove. Ostali četvorogodišnjaci su je gledali sa mešavinom *šadenfrojda** i prezira. Ko je mogao da zaboravi onaj njen izgred sa krađom mede? A svuda se raširiše i glasine o njenoj navici da pije limunadu. Osim toga, svi su već imali svog najboljeg druga – ili neku zamenu za to, brata ili sestru.

Malecna Lil nije imala partnera kada su morali da po dvoje stanu u vrstu, nije imala sa kim da se igra po lepom vremenu, a u trpezariji je morala da sedi okrenuta prema zidu. I tako je ona provodila veći deo svoga vremena sama ili je, kada bi je nesreća baš spopala, morala da se pridruži nekom paru, pa da ih bude troje.

Debele crne cevi su brucale podrhtavajući duž zidova njihove spavaonice, dok je ona slušala jednu od bliznakinja kako se pravi da čita jedinu knjigu koju su sve tri zajedno dobile pred spavanje.

„Mogu i ja da pogledam?“, zapitala ih je svojim najljubaznijim glasom.

* Nemački termin za likovanje nad tuđom nesrećom.

„Devica Marija mi se ukazala, kazavši mi da samo dobre devojčice mogu da čitaju knjige“, reče Iza, bliznakinja sa knjigom u krilu.

„Ti ćeš jako gadno da završiš“, reče Ava, druga bliznakinja, „svi to kažu.“

Prvi udarac je završio na Izinom nosu, a drugim je opalila Avu preko obraza. Malecna Lil je žmurečki držala po jednu debelu plavu pletenicu od obe bliznakinje u rukama, vukući ih najjače što je mogla kada joj je sestra na silu otvorila pesnice.

„To nije lepo ponašanje“, reče sestra.

Otvorila je oči. Bliznakinje su vrištale skroz zajapurene. Knjiga je ležala na podu licem nadole. Sestra je sa svojim ledenim rukama sva mirišući na sapun, kleknula ispred nje, toliko blizu da se u glavi Malecne Lil najednom javila pomisao da bi obline sestričinih mekih grudi bile savršeno mesto na koje bi mogla da spusti svoju glavicu, makar i na tren. Kao da je bila svesna onoga što je Malecna Lil pomislila, sestra ju je uhvatila za ramena, pa ju je protresla.

„Budeš li to ponovo uradila“, reče joj, „moraću da te prijavim. Je l' ti jasno?“

Malecna Lil proguta malo vazduha, oslonivši se u sestričino naručje, moleći je da je ne pušta, bar još malo. Sestra ustade, te pljesnu rukama.

„Gasimo svetla. I dosta sa tom galamom“, reče bliznakinjama.

Malecna Lil je još uvek osećala toplinu oko ramena i nakon što je sestra otišla iz spavaonice ugasisvi svetla. Bliznakinje su se u mraku izjadale jedna drugoj. Tri kreveta dalje od njih jedna devojčica se uvukla u postelju kod svoje starije sestre, a u udaljenom kutku sobe dve tinejdžerke sedose na krevete da podele cigaretu. Polagano, i žar sa njihovih cigareta poče da gasne. Na kraju su ih ugasile, te i čavrljanje utihnu, ali Malecna Lil i dalje nije mogla da zaspi. Dok ptice nisu zacvrkutale i dok u sobu nije dospelo prvo svetlo, ona je već skovala plan. Upariće se sa jedinom drugom ženskom osobom u zgradi koja nije imala svoga partnera, onom drugom pridošlicom, časnom sestrom, onom visokom.

Sestra Augusta, pravog imena Lota fon Kismet, bila je visoka metar i devedeset, i tu je visinu imala još od svoje četrnaeste. Izopštena iz društva zbog svoje visine i samim time potpuno nevidljiva u očima suprotnoga pola, imala je i predugačke noge i ruke i velika stopala, te je bez izuzetka uvek bila i suviše dugačka za odeću koju joj je majka onomad naručila iz Pariza, ma koliko se trudili da je doteraju kod krojača.

„Ona izgleda kao da ste nakaradili muškarca“, prokomentarisao je njen otac onako ovlaš, jednom kada je mislio da ona ne čuje.

Uprkos činjenici da je imala savršenu put, da je imala skladne crte lica i da joj oči behu boje divljih zumbula, mladi muškarci su

Lotino srce više puta lomili prosto je ne primećujući. Počela je da veruje da je bespolna, neženstvena, da nije elegantna, i da nikada neće roditi sopstveno dete. A to nije bilo samo njeno iskustvo: nekoliko njenih tetaka, matorih devojaka, slične visine, takođe je provelo svoje živote pognuto, ili su stalno sedele, odevene u prekrojenu odeću, čekajući.

Kada je napunila osamnaest godina, uprkos činjenici da su je odgojili kao protestantkinju, Lotu je obuzela pomisao da bi neizostavno morala da postane katolička časna sestra. Razmišljajući o tome kasnije, pretpostavljala je da je to delom bila osveta njenom ocu, kajzerovom vojnom savetniku, koji je na katoličanstvo gledao kao na neprijatelja njihovog carstva. Suprotno željama svoje porodice, nakon što je putem pisma doznala da neće ništa naslediti, Lotu primiše u red sestara Svetoga Henrika koji se nalazio u Minhenu i čija je misija bila zaštita osramoćenih žena i napuštene siročadi.

Za nju je bilo golemo olakšanje kada je skinula sa sebe svoj steznik, kada je bacila čarape i navukla na sebe belu odoru iskušenicice. Nosila je muške cipele, ravne i udobne. Kosu je gurnula pod kaluđerički veo, a pošto više nije morala da trpi bolove uvijajući je noću u krpice, konačno je lepo odspavala, prvi put još od detinjstva. A kada se zaredila, nije se osećala potčinjenom već oslobođenom.

Nakon što je deset godina provela u uredu samostana, lupajući pečate po dokumentima i sređujući koverta, Lotu prebaciše u Berlin. Na početku, prvog dana proleća 1904, našla se u domu za male siročice Svetoga Franje Ksaverskog. Pre nego što je tamo stigla, u glavi je zamislila instituciju smeštenu u šumovitom predgrađu. Već je napola zamišljala sebe u masi lepe plavušaste dečice koja bi je obožavala kao svog brižnog anđela sa uštirkanom belom pregačom. Međutim, kada se primakla ogaravljenoj zgradi sa onim njenim mračnim drvenim vratima i prljavim prozorima, na šljunak ispred njenih nogu pade jedna crknuta lasta. Jedan od prozora na trećem spratu stajao je otvoren. A iznutra je čula kako se neke pubertetlije smeju, i kako neko zateže, pa odapinje gumenu traku.

„Ti, tamo!“, dreknu sestra Augusta čim se neki dečko pojavio na prozoru, mada nije baš u potpunosti bila sigurna da je on bio taj koji je odapeo svoj sklepani katapult usmrtivši pticu. „Odmah da si sišao ovamo – smesta!“

Bilo je nečega u boji njenoga glasa, možda nešto što je nasledila direktno od svoga oca, što je nalagalo poslušnost. Za manje od minute, dečko se našao dole, sa pognutom glavom i kapom u rukama. Imao je oko osam godina, ogromne uši koje su se strašno zacrvenile na dnevnoj svetlosti, i čitav kolut prljavštine oko vrata.

„Da si odmah zakopao ovu pticu“, reče mu, „a potom hoću da saznaš sve što možeš o lastama i da dođeš da mi ispričaš.“

Dečko podiže pogled sav zapanjen.

„Hoćete reći da ne moram da izmolim sto Zdravo Marija?“, promućao je.

„Danas ne“, odgovorila mu je. „Ali pre toga hoću da se okupaš.“

Sećanje na dolazak sestre Auguste nikada neće napustiti jedno detence znano po imenu Malecna Lil. Od trenutka kada je okačila svoj kaput o čiviluk, ta časna sestra je zavladala sirotištem sa komadom zelenog karbolnog sapuna u jednoj ruci i svežnjem ključeva u drugoj. Časna sestra na čije je mesto došla provodila je svoje vreme gundajući i grdeći ih tonom na koji je većina dece s vremenom postala gluva: među njima je sistematski uništen bilo kakav pojam o disciplini i higijeni. Hrana je svakodnevno nestajala iz kuhinje, u kupatilu nikada nije bilo sapuna, a sve što je bilo dovoljno sićušno da stane u džep retko kada bi duže ostalo u sirotištu.

Decenijama kasnije, Malecna Lil je tačno mogla da se priseti sestre Auguste kako ih muštra pred spavanje. Izribana tako dobro da su im lica blistala, sa začušljanom kosicom i molitvama naučenim napamet, mlađa deca su bila toliko lepa da su delovala gotovo nestvarno. A i časna sestra je isto tako, dok bi joj blede sunce sa severa obasjavalo lice bojeći joj trepavice u zlato, izgledala kao neka glumica koja igra svoju ulogu. A u stvarnosti, dok bi marširala gore-dole po hodniku sa ključevima koji su joj se njihali na lancu i sa licem na kom se očitavao izraz koji je jasno otkrivao da bi ona radije umrla nego priznala poraz, nova časna sestra je izgledala kao da ima mnogo više sličnosti sa pravom Jovankom Orleanom nego ona glumica, Rene Falkoneti, koja će kasnije igrati tu mučenicu sa očima košute u filmu iz 1927.

Sestra Augusta je čvrsto rešila da se suprotstavi ravnodušnosti vladajućih slojeva i da učini nešto što nikada ranije nije bilo učinjeno u domu Svetoga Franje Ksaverskog: da interes dece stavi na prvo mesto. I tako je, da bi zaštitila svoje šticećenike od njih samih, uvela vreme za zajedničke molitve, okačila katance na sve izlaze i ormare, pa je čak i spavala sa ključevima gurnutim pod jastuk. Postoji mesto i vreme za boga i molitve, zaključila je u sebi, ali to isto tako važi i za pristojno ponašanje, čisto okruženje i valjanu ishranu. Pošto više nisu imali zgodne prilike za to, a ni iskušenja, problemi sa krađama smanjiše se gotovo na nulu, a budžet za kupovinu hrane od tri stotine maraka mesečno trajao im je mnogo duže.

Svaki im je pfenig bio očajnički potreban. Sveti Franja Ksaverski bio je utočište za sve veći veći broj dece koja behu ili